Poštnina plačana v gotovini. V Ljubljani, 13. junija 1929. Štev. 44. Letnik LXIX. [Sol. leto 1928/29]

Učiteljski Tovariš

Stanovsko politiško glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3112.

Lepi uspehi Mladinske Matice.

Nekoliko statistike naročnikov Mladinske Matice.

Kdor se je kdaj zavzemal za ustanovo Mladinske Matice, ima letos svoje posebno zadoščenje. V nakladi dvajsetih tisoč izvodov je šlo doslej le malo slovenskih knjig med našo mladino. Napredek od lanskega leta je tako velik, da ga ni pričakoval niti optimist. Upravnik je dovršil statistiko, ki izkazuje porast na vsej črti, in sicer v nekaterih okrajih naravnost izreden.

Končni uspeh je bil na osnovnih šolah sledeči: v ljubljanski oblasti: 67.550 otrok, 10.135 naročnikov, 15%; v mariborski oblasti: 63.784 otrok, 7516 naročnikov, 11·7%; v Sloveniji torej 131.334 otrok, 17.651 naročnikov, 13·4%.

Poprečni odstotek v obeh oblastih je 13·4, s čemer je rečeno, da je že **vsak 7 učenec** osnovnih šol naročnik Mladinske Matice.

Poprečni odstotek preseže v ljubljanski oblasti izmed 13 okrajev 5 okrajev, in sicer z najvišjim odstotkom v Ljubljani (32%, Radovljica 20%, ljubljanska okolica (18·7%, Kranj 18%, Kamnik 16%), v mariborski oblasti pa izmed 12 okrajev 4 okraji. Tu je na prvem mestu (kakor lani!) Dravograd s 25·8%; sledijo: Slovenjgradec 19·9%, Gornji grad 13·8% in Ptuj 13·6%.

Uspeh okrajev v ljubljanski oblasti kaže to sliko:

	Okraj	1928 otrok	1928 naroč.	1928 %	1929 otrok	1929 naroč.	1929 %	Prirast v %
1	Ljubljana	3766	787	20·7	4189	1341	32	11·3
2	Radovljica	4316	423	9·8	4085	818	20	10·2
3	Ljubljanska okol.	8590	1027	12	8716	1630	18·7	6·7
4	Kranj	6063	566	9·4	6139	1114	18	8·6
5	Kamnik	4796	455	9·5	4862	782	16	7·5
6	Črnomelj	3162	249	7·8	3488	460	13·1	5·3
7	Kočevje	4977	572	11·4	5111	636	12·5	1·1
8	Logatec	3467	387	11·4	3687	460	12·5	1·1
9	Laško	4244	359	8·5	4532	563	12·5	4
10	Litija	5076	391	7·8	5320	579	10·9	3·1
11	Brežice	4093	221	5·4	4206	438	10·2	4·8
12	Novo mesto	6001	284	4·7	6056	614	10·1	5·4
13	Krško	6798	620	9	7099	700	9·8	0·8

Okraji, ki so že lani dosegli visok odstotek naročnikov, so tudi letos sorazmerno najbolj narastli, izvzemši Kočevje in Logatec. Vendar sta tudi ta dva okraja napredovala, med tem ko ni nazadovanja zabeležiti v nobenem okraju. To bi dokazovalo, da je bila letošnja agitacija boljša od lanske. Dokazuje pa tudi, da je zelo pripomogel k razširjenju Matičnih publikacij tudi njen knjižni dar sam: propaganda je bolje uspela tam, kjer so že lani knjige razširili, kjer so jih torej bolje poznali. Tako se dobro dejanje samo od sebe poplača. Najmanjši porast — 0·8% — izkazuje Krški okraj, ki je imel lani razmeroma visok odstotek.

V mariborski oblasti je za Mladinsko Matico še vedno manj zanimanja kot v ljubljanski. Ker je mariborska oblast bogatejša od ljubljanske in gosteje naseljena, vidimo, da gospodarske razmere nimajo vpliva na število naročnikov. Naročnina za Mladinsko Matico je torej taka, da jo zmorejo tudi siromašnejše rodbine. Nekateri okraji, ki veljajo sicer za gospodarsko pasivne, imajo najvišje odstotke naročnikov.

Slika v mariborski oblasti je tale:

	Okraj	1928 otrok	1928 naroč.	1928 %	1929 otrok	1929 naroč.	1929 %	Prirast v %
1	Dravograd	3582	721	20	3779	982	25·8	5·8
2	Slovenjgradec	3325	449	13·6	3696	737	19·9	6·3
3	Gornji grad	1770	113	6	1902	262	13·8	7·8
4	Ptuj	8479	673	7·9	9089	1244	13·6	5·7
5	Maribor L breg.	7548	690	9·2	7949	1018	12·9	3·7
6	Maribor d. breg	7012	534	7·6	7225	864	12	4·4
7	Celje	7548	690	9·2	7949	1018	12·3	3·7
8	Ljutomer	4306	315	7·3	4346	490	11·4	4·1
9	Konjice	2483	225	9	2597	276	10·6	1·6
10	Šmarje	5640	304	5·4	5871	440	7·4	2·—
11	Murska Sobota	6386	212	3·1	6650	309	4·6	1·5
12	Dol. Londava	4973	33	0·6	4960	187	3·7	3·1

Prekmursko ozemlje zelo počasi narašča, dasi je tudi tu razmerje neenakomerno med Mursko Soboto in Dolnjo Lendavo. Koj za Prekmurjem je šmarsko-rogaški okraj. Tudi Maribor in Celje ne dosežeta Ljubljane, Kranja, Kamnika, Radovljice; bržkone ima to svoj vzrok v narodnostnih razmerah.

Kakor v ljubljanski oblasti je pa tudi v mariborski porast največji večinoma tam, kjer se je knjiga Mladinske Matice že lani najbolj razširila. Absolutno prednjači tudi letos Dravograd, percentualno pa je najbolj narastel Gornji grad (7·8%). Vsekakor izneneadja odstotek Dravograda, ki je koj za Ljubljano: 25·8%, Ljubljana presega Dravograd le za 6·2%, med tem ko ne dosežejo dravograjskega okraja niti bogati gorenjski okraji, ki so med najboljšimi Mladinske Matice. V dravski dolini je dobro preskrbljeno za slovensko knjigo!

Najvišji prirastek Mladinske Matice vidimo v obeh oblastih v Ljubljani (mesto) — 11·3% nasproti lanskemu letu, najnižji v krškem — 0·8%. Enakomerneje rastemo torej v mariborski oblasti. Absolutni prirastek pa je večji v ljubljanski, in sicer 5·3%, med tem ko znaša v mariborski 4% nasproti lani doseženemu. Naj pokaže to še primerjava:

Oblast	1928 otrok	1928 naroč.	1928 %	1929 otrok	1929 naroč.	1929 %	Prirast v %
Ljubljana	65.284	6341	9·7	67·550	10·135	15	5·3
Maribor	60.979	4712	7·7	63·784	7·516	11·7	4

Zajemljivo je tudi, koliko se je največ doseglo naročnikov v posebnih okrajih, in sicer v odstotkih šoloobiskujočih otrok. Maksimalni uspeh so dosegle posamezne šole v okrajih kakor sledi:

brežiški, šola Artiče	18%,
črnomaljski, šola Božakovo	42%,
kamniški, šola Kamnik	50% (deška),
kočevski, šola Krvava peč	40%,
kranjski, šola Kovor	37%,
krški, šola Čadreže	20%,
laško, šola Sv. Marjeta	27%,
litijski, šola Zalna	29%,
ljubljanska okolica, šola Zalog	49%,
logaški, šola Planina	29%,
novomeški, šola Novo mesto	49%,
radovljiški, šola Dobrava	66%,
celjski, šola Braslovče	27%,
dol. lendavski, šola Mala Poljana	22%,
dravograjski, šola Sv. Danijel	41%,
gornjegrajski, šola Šmartno	29%,
konjiški, šola Zreče	26%,
ljutomerski, šola Gor. Radgona	22%,
mariborski, d. b, šola Studenci	36% (deška),
mariborski, l. b., šola Maribor	48% (dkl. v.),
ptujski, šola Ormož	35%,
slovenjgraški, šola Škalske Cirkovce	43%,
šmarsko-rogaški, šola Podsreda	25%,
Ljubljana, deška vadnica	52%.

Maksimalni uspeh torej ni ostal v mestu, ampak se je dosegel na deželi. Dobrava v radovljiškem okraju izkazuje 66%, torej več kot Ljubljana (52%) Kamnik (50%), Novo mesto (49%) in Maribor (48%).

Končno naj še omenim, da je število šolodolžnih otrok narastlo od lani do letos po vseh okrajih, izvzemši radovljiškega.

Ugotoviti bi se dale še različne podrobnosti iz letošnje statistike. Naj se omejim le na najznačilnejšo, da so namreč nekateri visoki odstotki potovali, to se pravi, preselili so se s poverjenikom ali učiteljem na novo šolo, kateri je bil dodeljen. Nedvomno je izreden uspeh Mladinske Matice delo organiziranega učiteljstva, in sicer pomembno kulturno delo, na katero je lahko ponosno.

J. P.

RUDOLF HORVAT ml.:

„To pa ni nič!“

Bilo je tam v lanskih počitnicah. Vlak je brzel po zeleni Štajerski. V njem predstavi takrat učitelj tovariša svojim tovarišem in pristavi imenu še besedico: »... **abstinent!**«

Tedaj je izrekel učitelj-vzgojitelj zgoraj citirane besede.

Te besede mi prihajajo na misel v času, ko bi se moralo po vseh naših šolah propagirati treznostna misel. Koliko se v resnici z vsem srcem?! O tem nam govore gornje besede.

Zato hočem v tem času zapisati vsem tistim, ki mislijo enako nekaj misli odličnih mož.

Predsednik bratske čehoslovaške republike veliki filozof dr. Masaryk pravi v svojem delu »Etika in alkoholizem«:

»Moderni etik mora smatrati vedno ljubezen do bližnjega za temelj vseh etičnih dožnosti. A ljubezen do bližnjega zahteva **delo za bližnjega**. — Alkoholizem slabi čuvstvo za ljudi okoli nas, slabi voljo za delo in zaupanje v človeško dostojanstvo. Za istinito ljubezen do bližnjega pa je potrebno čisto srce in bistra glava. — V tem slučaju zahteva ljubezen do bližnjega tudi delo za bližnjega: **da damo zgled abstinence. Zgled proti zgledu.** Z zgledom tistega, ki pije, se največ pregreši, največje število pijancev je bilo zapeljanih z zgledom. Noben človek nima naravne potrebe po alkoholu. V prvi vrsti morajo dajati tak zgled izobraženci, ker si o njih lahko mislimo, da popolnoma poznajo značaj alkoholizma. Ali baš z izobraženci ne moremo biti v tem oziru zadovoljni. Poglejmo si samo izobražence, zdravnike, odvetnike, sodnike, učitelje, duhovnike itd., kako so naklonjeni abstinenci! **Ako vzlic vsej današnji znanosti o alkoholu zdravnik, učitelj ali duhovnik še odobrava pitje ali še celo nanj navaja, tedaj laže in dela zločin!**

In ako uči skušnja, da se smoter vzgoje ne doseže samo z besedo, ampak v prvi vrsti z živim zgledom, tedaj je očitna dolžnost izobraženca, da uničuje praznoverje o alkoholu teoretično s poučevanjem, **praktično pa s svojo abstinenco...**

Vzvišeni, obnovljeni človek — to je naš smoter. Za dosego tega smotra je potrebno poleg drugih sredstev resnično napredne etike abstinenca od alkohola. V tem oziru velja beseda: bodočnost pripada abstinentom, ki so se odločili za višji, moralnejši nazor o svetu in višji, moralni način življenja.

Scharrelmann piše:

Skušnja je popolnoma neovržno dokazala, da se vodi boj proti alkoholu zmagovito le z **lastnim zgledom popolne abstinence.** In ker je alkoholizem ena najnevarnejših ljudskih bolezni je vsakdo moralno dolžan stopiti v boj proti njemu... **Brez žrtev ni napredka!**

Förster: **Lebensführung:**

Naša dolžnost je, odpraviti pri sebi navade, ki vlečejo slabiče neizprosno v prepad!

Vandervelde: **Alkohol, Religion und Kunst:**

...ako pomislimo na vso nesrečo, ki jo povzroča alkoholizem in ako verujemo v veliko moč zgleda, tedaj vemo, **da je popolna abstinenca najuspešnejše sredstvo** individualne propagande treznosti in tudi zmernosti.

Dr. Fr. Kovačič (»Čas«, XVII. let., zvezek 1.):

...A značilno je pri vseh starih narodih splošno prepričanje, da je za dosego višje umstvene in moralne popolnosti potrebna **popolna zdržnost** od opojnih pijač, kar je potrebno zlasti **za tiste, ki naj vladajo in vodijo ljudstvo...**

Znan pa je psihološki zakon, da mladi ljudje posnemajo stare, nižji sloji višje. Glede alkoholnega vprašanja moramo reči, da slepci slepce vodijo. Ne samo da tisti, ki so postavljeni za vzgojitelje in voditelje ljudstva in mladine, nimajo prav nobenega jasnega pojma o fizioloških in psihičnih učinkih alkoholnih pijač, temveč s svojim zgledom naravnost fatalno utrjujejo ljudi v prazni veri o vrednosti teh pijač...

Mislim, da je dovolj. Ako še kdo dvomi o vrednosti teh besed, naj poskusi enkrat sam in spoznal bode, da »je to mnogo!«, da je le edino s tem sredstvom mogoče izbrisati grdi madež alkoholizma z našega narodnega telesa. Vsa druga sredstva so le pomožna, le v službi tega najmogočnejšega sredstva za iztreznjenje našega naroda. In tega sredstva naj bi se posluževali v prvi vrsti vzgojitelji in voditelji mladine in naroda — **narodni učitelji.**

Pedagoška ekskurzija UJU na Dunaj.

Dne 31. maja popoldne ob 3. uri se je zbralo 30 učiteljev, organiziranih v UJU, na mariborski postaji, da se dogovore o nadaljnjem programu ekskurzije, ki jo je priredil izvršni odbor UJU v Beogradu za svoje članstvo na Dunaj.

Bilo je 9 učiteljic in 21 učiteljev, ki so se dvignili, da pohite v svet in si ogledajo šolstvo drugod in prineso tako domov vsaj nekaj smisla za preporod naše šole, ki je nujno potreben z ozirom na tok časa, v katerem živimo nestrpni, mnogokrat malodušni pretakajoč solze po zlatih starih časih, ki se ne povrnejo nikdar več.

Na Dunaj je odšla skupina v soboto 1. junija in bila še istega dne zvečer nastanjena v Schülerherberge II. Unt. Augartenstr.

V nedeljo 2. t. m. dopoldne je bil ogled notranjega mesta, popoldne izlet po Donavi na otok Lobau, na bojišče v Aspernu in Wagramu.

V ponedeljek 3. t. m. dopoldne so hospitirali na osnovni šoli v Zollergasse VII., št. 41, ob 11. uri so odšli na poslaništvo naše kraljevine, ob 12. uri pa na mestni šolski svet, kjer jih je pozdravil imenom dunajskega mesta predsednik Glöckl Otto. Popoldne je bil ogled mestnih stanovanjskih hiš Matteotihof in drugih. Zvečer je šlo nekaj udeležencev ekskurzije v Johann Straußovo gledališče.

V torek 4. t. m. je bil ogled dekliške osnovne šole V. Dichlgasse 2.

Popoldne so bili udeleženci tečaja na otroški zobni kliniki in si ogledali tudi dečji dom na Wilhelminenbergu.

V sredo 5. t. m. dopoldne si je učiteljstvo ogledalo takoimenovano Fortbildungsschule, popoldne je bilo prosto, da se pripravi na čajanko pri poslaništvu, ki se je vršila po 5. uri. Zatem odhod v gledališče An der Wien.

V četrtek 6. t. m. dopoldne obisk deške meščanske šole VI. Zieglergasse Nr. 21. Popoldne ogled Schönbrunna.

V petek 7. t. m. dopoldne v deški meščanski šoli III. Heinburgerstraße, popoldne so se udeleženci razkropili po mestu in okolici.

V soboto 8. t. m. dopoldne do 10. ure je šla ena manjša skupina v pedagoški institut in videla česa je zmožna mladina, če ima na čelu človeka, ki se zaveda v polni meri svoje dolžnosti do sebe, do naroda in države.

Popoldne so bili pri roditeljskem sestanku v Konzerthausu, kjer je nastopala mladina meščanskih šol v splošno zadovoljnost.

V nedeljo 7. t. m. so kot gostje Stadtschulrata od 10½.—16½. gledali slavnostni izprevod dunajskega obrtništva. Zatem odhod z Dunaja.

To je oficijelno. — Za danes le splošno!

Jugosloveni so danes dragi gostje Dunajčanom.

Ogled dunajskih šol in socialnih ustanov nudi toliko lepega, da se izplača iti tja na ekskurzijo.

Pripomniti pa moramo, da bi bila ekskurzija po izvršnem odboru lahko bolje organizirana.

Toda o tem prihodnjič dalje.

LISTEK.

Dve akademiji Podmladka rdečega križa meščanskih šol v Ljubljani.

V nedeljo dne 9. junija je priredil v Unionski dvorani v Ljubljani Podmladek rdečega križa meščanskih šol v Ljubljani, o priliki desetletnice obstoja meščanskih šol, dve zelo dobro uspeli akademiji, prvo ob 15. uri, ki je bila namenjena predvsem šolski mladini, a drugo za širšo javnost zvečer ob 20. uri.

Popoldanska prireditev.

Na programu popoldanske, kakor tudi večerne prireditve so bile pevske točke, rajalni nastopi, deklamacija in orkestralne točke. — Petje je bilo brezhibno in so izvajali zbori posameznih šol, kakor tudi zbori sestavljeni iz več šol vse skladbe z naravnost občudovanja vredno sigurnostjo in s tem dokazali, koliko vsestranskih zmožnosti ima v sebi mladina, le dobrega učitelja je treba pa pridejo vse te zmožnosti do pravilnega izraza. — Dva rajalna nastopa dekliške meščanske šole v Škofji Loki in I. dekliške meščanske šole v Ljubljani po vsebini povsem kontrastna, vendar precizno izvedena sta pokazala, koliko lepote vsebuje telovadni pouk le če je pod veščim vodstvom. Posebnost prvega dela popoldanske akademije pa je bila zborna deklamacija Župančičeve: Pesem mladine po učencih meščanske šole v Št. Vidu. Pri pevskih točkah so sodelovale I. in II. dekliška, II. deška in Lichtenthurnova meščanska šola v Ljubljani in meščanske šole iz Škofje Loke, Trbovelj, Tržiča in Rakeka.

Pred odmorom se je v imenu Prosvetnega oddelka zahvalil g. dr. Lončar mladini in učiteljstvu za njihov trud.

Višek vsega pa je bil drugi del te prireditve. Najprej je nastopil pod vodstvom tov. I. Repovša pomnoženi orkester I. deške meščanske šole v Ljubljani in izvajal štiri, za mladino težke orkestralne točke povsem točno in precizno. Nato pa je nastopilo 500 mladih pevk in pevcev, ki so s spremljevanjem orkestra zapeli Dav. Jenkov: Zbor ciganov iz spevoigre »Vračara« in dr. A. Schwabov: »Dobro jutro«, pevski valček. Pod taktirka tov. Repovša, sta izvajala zbor in orkester obe točki popolnoma brezhibno. Če pomislimo kako težko je obvladati zbore že rutiniranih pevcev in godbenikov, se moramo naravnost čuditi vztrajnosti tov. Repovša, da je zamogel pripraviti tako velik mladinski zbor in orkester do tako brezhibnega in naravnost preciznega izvajanja teh točk. Mogočen aplavz, ki je nastal po teh točkah, naj bode priznanje za velik trud.

Večerna akademija.

Program večerne prireditve je bil isti kot pri popoldanski, le da so se zvečer pele druge pesmi. Posebej pa je omeniti telovadni nastop I. deške meščanske šole. Telovadci so brez godbe izvajali prosto vajo a kljub temu brez najmanjše napake. Rajalna nastope sta izvajali meščanski šoli Tržič in Trbovlje.

Tudi pri večerni prireditvi je žel največje priznanje zbor in orkester pod vodstvom tov. Repovša. Poleg že popoldne izvajanih točk, je zapel mogočni zbor ob spremljevanju orkestra še dva povsem nova Adamičeva korala: »Krist je vstal« in »Pomlad v Galiciji«. Po izvajanju Zbora ciganov iz spevoigre »Vračara« je nastalo tako navdušenje, da so morali to pesem ponavljati.

Moralen uspeh obeh prireditev je naravnost sijajen. Mladina in učiteljstvo sta naredila mnogo, mnogo več nego svojo dolžnost. — Ne vem pa kako izgleda gmotna stran obeh prireditev. Dvorana je bila sicer polna. Mladine je bilo mnogo, tudi nekaj učiteljstva je bilo, a izostala je širša javnost, ki je v Ljubljani že večkrat dokazala, da se ne zanima za uspehe naše šole in za napredek mladine, ki je steber naše bodočnosti, pač pa ima veliko smisla za nogomet in slične na vzgojo često slabo vplivajoče panoge našega javnega življenja.

Našim tovarišem na meščanskih šolah gre upravičeno priznanje za njihov trud, ki je bil obilno poplačan z lepim moralnim uspehom obeh prireditev.

V. M.